

Lehmann Kristóf

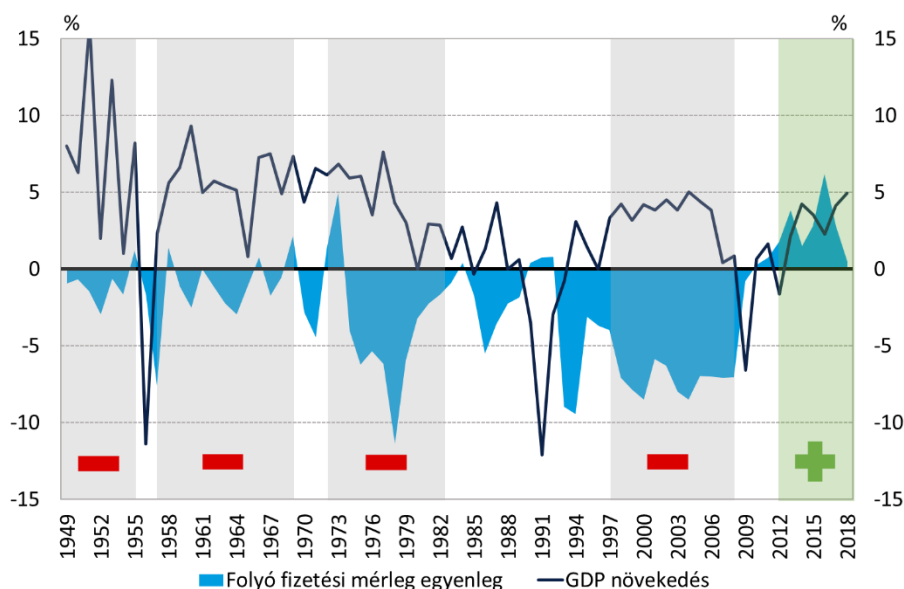
Tényszerűen a magyar gazdaság teljesítményéről

Az Index április 29-én megjelent, „Sose ment még ilyen jól a magyar gazdaságnak?” című cikkében a szerző arra keresett választ, hogy Matolcsy György jegybankelnök és Patai Mihály alelnök korábbi állításai, miszerint „a magyar gazdasági az utóbbi száz évben nem volt olyan jó állapotban, mint 2013 óta megfigyelhető időszakban”, mennyire megalapozottak. A jegybanki vezetők állításainak cáfolatát kísérelte meg a szerző. A cikk áttekinti az említett időszakot, de egyetlen olyan periódust sem talált, ahol egyértelműen jobban alakultak a gazdasági mutatók, mint az utóbbi években. Az alábbiakban több állításban igyekszünk igazolni azt, hogy a szerző összehasonlítása miért nem állja meg a helyét. Nézzük a tényeket részletesen!

TÖRTÉNELMI KITEKINTÉSBEN ELŐSZÖR VAN TARTÓS GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS ÉS FOLYÓ FIZETÉSI MÉRLEG TÖBBLET

A korábbi konjunktúra szakaszokban a gazdasági növekedés mindig külföldi forrásra, eladósodásra támaszkodott, ami hosszú távon – mint azt a 2008-as válság során sokan testközelből tapasztalták – nem fenntartható. A mostani gazdaságpolitika teljesen más megközelítést alkalmazott a gazdaság konszolidációja során. Ennek eredménye egyrészt az EU-s költségvetési szabályok sikeres teljesítése és ezáltal az államadósság csökkenő trendre állítása (adósságráta csökkenése). A munkanélküliségi ráta historikusan alacsony szintre csökkent, így a hazai munkaerő-kapacitások teljes kihasználása közelébe jutott a gazdaság. **Ezeknél azonban jóval fontosabb, hogy a hazai gazdaság finanszírozási szerkezete alapjaiban változott meg és ez a hatás történelmi összevetésben is egyértelműen példa nélküli. A történelmileg vizsgálható teljes időszakban csak 2012 óta jellemző, hogy a dinamikus gazdasági növekedés a folyó fizetési mérleg tartós többlete mellett valósul meg (1. ábra).**

1.ábra: A magyar gazdaság növekedési ciklusai és a folyó fizetési mérleg egyenlegének alakulása 1949 és 2018 között

Megjegyzés: a színezett sávok a hosszabb konjunktúra periódusokat jelölik, míg az ábrán található előjelek a folyó fizetési mérleg egyenlegét mutatják az adott időszakban.

Forrás: KSH, MNB becslés

A hazai gazdaságpolitika teljesítményének kiértékeléséhez nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a tényt sem, hogy megváltozott az új évezred elejét jellemző torz adórendszer, amely gátolta a foglalkoztatást. Fontos annak rögzítése,

hogy a 2000-es évek hibás fiskális politikája során a magyar államadósság nagyrészt rossz szerkezetben felvett devizaforrásból, növekvő államadósságot generálva működött. Sajnos a deviza- és forintadósság közti különbséget megtapasztalhatta a hazai lakosság a 2000-es évek túlzottan laza szabályozása miatt terjedő svájci frank hitelek következményeként. Ha nem teszünk különbséget a gazdaság sérülékenysége, a külső kitétség, a terhek és az adósságból fakadó kiigazítási igény között, a gazdaságpolitika valós mozgásterese sem értelmezhető.

A válság következtében a magyar gazdaság extrém alkalmazkodáson ment keresztül, aminek egyik következménye az volt, hogy a vállalati hitelállomány tartósan visszaesett és emiatt a gazdasági növekedés jelentős korlátokkal szembesült. A jegybank 2013-ban az elégtelen vállalati hitelezés megoldása érdekében indította el a Növekedési Hitelprogramot. A hibás, devizaadósságon alapuló makrofinanszírozási helyzetet pedig teljes mértékben átalakította az MNB önfinanszírozási programja. Az eredményekről a számok beszélnek: a program **hatására a hazai állampapírt tartó külföldi szereplők aránya 66 százalékról 40 százalék alá csökkent, és hasonlóan, az államadósság 50 százalékos devizaaránya 20 százalék közelébe mérséklődött. Mindez egybeesett azzal az időszakkal, amikor a világ nagy részén a feltörekvő gazdaságok a rövid távú célokra fókuszálva, a csábítóan olcsó dollárforrás felé fordultak és devizában adósdokt el.**

SZÁMOS MUTATÓBAN A RÉGIÓBAN MINDENKIT LEELŐZTÜNK

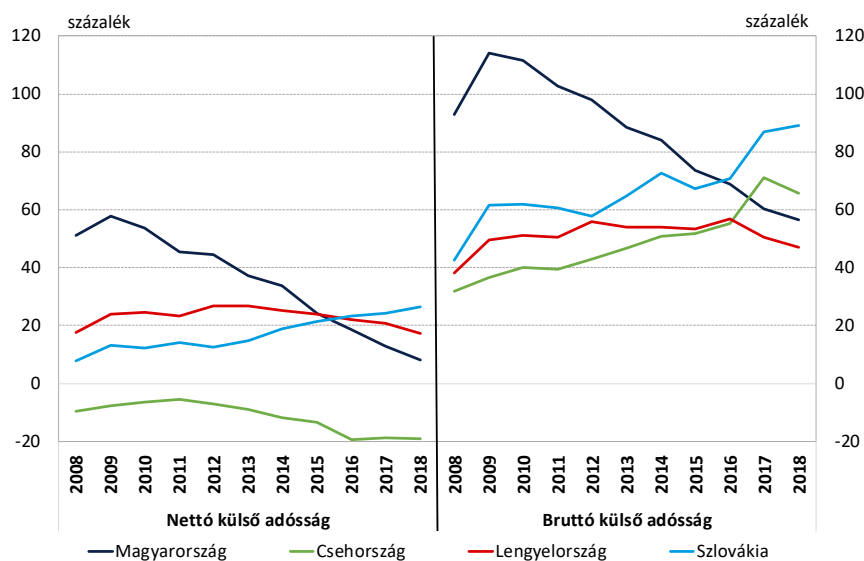
A cikk kiemeli, hogy a gazdaságpolitikusok „*arról gyakran nem beszélnek, hogy a régió más országaihoz képest milyen volt a magyar gazdaságpolitika teljesítménye*”. A hazai gazdaság tragikus állapotban került szembe a válsággal. A korrekt, tényyszerű leíráshoz a legnagyobb gazdaságpolitikai hibák és sérülékenység következményeit, továbbá kijavítását is szükséges bemutatni, ha a gazdaságpolitikát a maga teljességében értékeljük.

A világ egyik legsérülékenyebb gazdaságaként ért minket a válság. Gyakorlatilag a válság első pillanatában a fizetési képtelenség szélére jutott az állam, így azonnali külső segítségre, az IMF és az Európai Unió hitelének felvételére kényszerült az ország. Ha a régióval való gazdaságpolitikai összevetés a cél, akkor itt kell kezdeni, mert a régió országaiban ennyi és ilyen súlyos gazdaságpolitikai hiba sehol sem történt a válság előtti időszakban. Ebben világszinten dobogósok lettünk 2008-ra. A leggyengébbeket érintette a válság a legsúlyosabban, így hazánk is a legnagyobb vesztesek közé került és sokkal mélyebb válság jellemezte, mint a környező országokat. Ezért ad hamis képet, ha 2008-tól vagy 2010-től teszünk régiós összevetést, mert ekkorra Magyarország sajnos teljesen más, jóval alacsonyabb ligában játszott, mint a környező országok.

Éppen ezért, a hazai gazdaságpolitika számára az elsődleges cél az volt, hogy ezt a súlyos sérülékenységet kezelje. Ilyen tekintetben is kiemelkedő időszakon vagyunk túl. Az elmúlt évtizedben Magyarország nemcsak ledolgozta a régióval szembeni hátrányát, hanem számos makrofinanszírozási mutatóban az élmezőnybe került.

- A külkereskedelmi egyenleg magas többlete és szerkezetének változása elősegítette, hogy a magyar folyó fizetési mérleg tartósan a régiós szint felett alakuljon.
- A magyar gazdaság külső finanszírozási képessége az elmúlt évtized során folyamatosan felülmúlta a régió többi országában tapasztalt szintet.
- Az adósságkiáramlásnak köszönhetően az adósságmutatók szintjében sikerült felzárkózni a régióhoz. Magyarország bruttó és nettó külső adóssága megfelel a régiós országokban megfigyelt mértéknek (2. ábra). Magyarország bruttó és nettó külső adóssága a GDP több mint 35 százalékaival csökkent az elmúlt 10 évben, míg a régió többi országában jellemzően emelkedtek ezek a mutatók.

2. ábra: A GDP-arányos bruttó és nettó külső adósságállomány a régióban

Megjegyzés: Tulajdonosi hitelek nélküli mutatók 2018 harmadik negyedévéig. Forrás: Eurostat

Végül érdemes megemlíteni néhány további tényezőt, ami az elemzés és az alapállítások kapcsán fontos, és amelyek a cikkben helytelenül értelmezve szerepeltek. Az EU források és a hazautalások növekedésre, makrogazdaságra gyakorolt hatását egyáltalán nem könnyű tárgyalni, mert ezekre kizárólag más hatásokat is tartalmazó statisztikák állnak rendelkezésre.

- **Egyrészt a hazautalások időszora nagyrészt az átmenetileg külföldön dolgozók teljes bérét tartalmazza, aminek adóvonzata (amit tartalmaz a statisztika), és az a rész, amelyik a külföldön végbement fogyasztásra vonatkozik, nem javítja a hazai növekedést.** Ráadásul érdemes azt is megjegyezni, hogy a tartósan külföldön munkát vállalók – akik valóban utalnak haza – kikerülnek a hazai munkaerőpiacról, így a hazai kapacitások csökkennek, ami a hazai növekedést mérsékli. Ezeket a hatásokat a nagyságrend miatt nem lehet kihagyni az értékelésből.
- Másrészt az EU források hatása kapcsán a cikk megjegyzi, hogy „nyugati cégek is járhatnak jól”. **Hasonlóan fontos, hogy a szabályozás és az elégtelen piacgazdasági tapasztalat miatt komplett iparágak tűntek el az EU csatlakozás következtében Magyarországon, aminek szintén volt és van növekedési hatása. Az EU források nem ajándékok, hanem ezeket a veszteségeket igyekeznek ellensúlyozni, támogatva a gazdaság fejlődését.**
- **Végül a gazdasági növekedéshez való hozzájárulás szempontjából nem az EU források összege, hanem azok változása számít.** Ezért az a megállapítás, hogy „összességében 2010 és 2017 között évi 5-10 százalékos extra forrásból átlagosan két százalék körüli növekedés jött ki” valójában helytelen. Helyesen úgy fogalmazható meg, hogy annak ellenére, hogy 2017-ben az EU-források csökkentek 2010-hez képest, és hogy a közbenső években a válság és a külföldi hitelek visszafizetése miatt is kevesebb forrás állt rendelkezésre, évente 2 százalékos növekedést ért el a magyar gazdaság. **Érdemes azt is megemlíteni, hogy a magyar gazdaság 2014 óta ennél lényegesen nagyobb ütemben, tavaly például 4,9 százalékkal bővült, és idén is 4 százalék közeli növekedés várható.**

Összességében egyértelműen nem cáfolható az az állítás, amely szerint a magyar gazdaság az utóbbi évszázadban nem volt olyan jó állapotban, mint 2013 óta napjainkig, hiszen Magyarországnak az utóbbi évszázadban – sajnálatos módon – nem adatott meg az a makrofinanszírozási háttér, amit az utóbbi években sikerült elérni. A gazdaságpolitikai folyamatokat áttekintve azonban az egyértelmű, hogy 2013 óta a magyar gazdaságpolitika élni tudott az adódó lehetőségekkel, az utóbbi évek teljesítménye történelmi összehasonlításban páratlan, az eredmények a régió országaival összehasonlítva is egyértelműen kimagaslóak.